

Incipit ultimus tractatus de testibus. Compositus a dno Albrico de Militio de Pavia excellentis iuris utriusque doctorem.

Inspiciens

testium materiam frequenter et necessarias ut inquit Achadusarius consultus. Eamque parte satis atque diffuse a maioribus nostris traditam esse. de hinc cum nihil turpius contingere possit.

set quod hominum ingenium ratione illustratum ignavia et de fide prorsus tradere quemadmodum accepimus a Liceone secundo de finibus Aristotile noluisse homines ad duas res et intelligendum et agendum esse natum.

Propterea constitui hanc materiam in hunc unum ordinem redigere. et que a maioribus instituta sunt. arte et acute distinguere. ut que doctorum sententias hinc inde dispersas in unum conglomeratas habentia. longaque et hoc clariorem et cariorem doctrina intelligentis quam hactenus per quendam et ceptum fuerit absolutum. Et igitur hunc tractatum plene perficere possim per quinque partes dividam principaliter. **Prima** tractabitur quibus testibus fides denegatur et quibus denegatur testimonium perhibere. **Secundo** qui testes non compellantur ad testificandum. **Tertio** que solennitas exigatur in testibus recipiendis. **Quarto** que interrogatoria testibus fieri debent. **Quinto** et ultimo tractabitur de testium imbecillitate vel contrarietate. **Prima** pars expedita erit expediri materia.

Prima pars expedita erit expediri materia. **Primo** tractat quibus denegatur testimonium perhibere ratione consanguinitatis vel affinitatis. **Secundo** ratione domesticitatis. **Tertio** ratione criminis vel infamie. **Quarto** ratione comitatus vel affectionis ad causam ipsam. **Quinto** ratione defectus persone.

Pro expeditione igitur prime partis videndum est primo. An pater possit esse testis in causa filii. **Concludo** regulariter quod non. **De** testi. et hoc est intelligendum de omnibus parentibus usque in infinitum secundum glo. in d. l. parentes. et Specu. eo. ti. s. i. pro hoc l. quicquid ff. de in ius no. hoc etiam uer. intelligatis sine habuerit filium in potestate sine non sine communem de d. sententiam. quod etiam tenet Spec. in d. s. i. cir. prin. potest esse duplex ratio quoniam videmus quod consideratur affectio que affectio minime tollit. **Secunda** ratio quoniam mater ut statim dicam repellitur a testimonio licet non habeat filios in potestate. **Idem** est intelligendum de materno. **fm** doc. maxime Albe. in d. l. parentes. quoniam appellatione parentum continentur et ipsa mater. **l. parentes** ff. de uer. signi. **Idem** est intelligendum fm doc. in filiis qui non possunt testificari contra parentes. ut. iij. q. iij. x. parentes. et. x. intimanti. **Adeo** autem sunt prohibiti filii testificari contra parentes. ut et volentes non admittantur. ut in d. l. parentes. propterea inquit multum nota. **Jo. an.** in addi. ad Spe. circa prin. quod auctoritas iudicis non potest infringere hanc prohibitionem factam ut filius non testificatur contra patrem quoniam hoc est introductum quadam reuerentia et iure quodam naturali quibus non potest per iudicem derogari. **fm** ipm in l. i. s. si uer. ff. de feriis. quod est maxime non contra imperitos iudices qui aliquando uolunt producere testes non modo extraneos. sed filios contra parentes. et nunc pedet iudicium

de morte cuiusdam hominis ex eo quod filius testificatus fuerit patrem commisisse homicidium. **Quod** autem dictum est de filiis intelligatis etiam de filiis minus legitime natis prout sentit glo. in d. l. parentes. et idem et Budo. de Suza. in d. l. i. **Dixit** Jo. an. in addi. ad Spe. quod non modo minus legitimi tantum sed etiam spurii et incestuosi sunt prohibiti dare testimonium contra parentes. licet non sint nominati filii ut in aut. qui. mona. effi. sui. s. si. **Pro** hoc optime facit notabili sententia Ly. recitata per Bal. et Ang. in l. parentes. ff. de i. ius. no. qui uoluit notare quod in his in quibus consideratio habet iuris naturalis appellatione filiorum continentur minus legitimi. propterea dicit ibi dno Bal. quod in testibus in quibus consideramus affectionem que fingit quandam naturalem rationem appellatione filiorum continentur minus legitimi quoniam inter eos uiget sanguinis ratio. **Sed** non uideatur civilis ratio. et hoc maxime fm Jo. an. quando minus legitimi habitant in domibus parentum. **Fallit** autem regula. l. parentes. in quatuor casibus in quibus parentes possunt testificari pro filiis. **Primus** est quando dubitatur an filius sit ingressus religionem animo profitendi. **xx. q. iij. c. presens.** **Secundo** fallit cum querit de eate uel cognatione filii. **l. etiam** ff. de testi. in hoc tenet Jo. an. in d. s. i. in addi. quod pater uel mater super eate uel cognatione filii non admittitur ut plenam facit probationem sed solummodo ut faciant aliquam presumptionem iudici quod etiam uidetur tenere glo. in d. l. etiam. et uer. casus apud doc. **Tertio** fallit predicta regula in non matrimoniali et cum queritur utrum matrimonium possit esse propter consanguinitatem uel affinitatem. **xxxv. q. vi. c. i. r. c. nollet. qui. ma. accu. po.** **Si** autem dubitetur an matrimonium sit contractum uel ne. uel maritus dicat se contraxisse mulier negat uel contra. tunc concludit quod si sponsus sit nobilior ditior potentior uel honorabilior pater uel mater non possunt testimonium dicere quod matrimonium sit contractum cum filio quoniam per affectionem filie que tradita. etiam locupletis marito faciliter degerat. sed sufficit alterum predictorum concurrere. **fm** nobilitatem diuicias et c. fm quod uoluit Spe. eo. ti. s. i. i. col. **Si** autem hi de quibus dubitatur an matrimonium sit contractum uel ne sunt tales. tunc fm opinionem quam primo loco uidetur tenere Spe. pater et mater non admittuntur in testes. **Contra** tamen est opi. Jo. an. et Host. quam uident sequi But. et Imo. pro hoc casu committatur iudicis qui diligenter habeat inspicere an fides adhibenda sit patri uel matri. nam quandoque euenire posset iudicem posse committere si dem tali etiam si maritus esset nobilior quam uxor pro ut solet euenire ut inquit Imo. in d. c. super eo. eo. ti. **Quando** aliquis nobilis est captus uehementi amore alicuius plebeie nam propter feruorem amoris declinat quandoque nobiles ad contrahendum cum plebeis. **Et** sic est conclusio ut committatur arbitrio iudicis an in causa matrimoniali pater uel mater admittantur quando sunt pares uel est una magna coniectura pro parentibus. facit ad hoc ult. quod non per glo. in l. si uoluntate. **C. de do. p. mis. ubi** maritus ignobilis non potest opponere exceptio non mine dotis contra uxorem nobilem quod est singulare. **Ultimo** fallit quando filius fami. condidit testamentum ipso existente in militia et testat de castrensi peculio tunc enim pater potest esse testis in testamento filii. **l. g. testamento. s. per** contrarium. ff. de testa. et hoc tenet Spe. in d. s. i. circa. i. col. **Secus** tamen esset si filius testatur de castrensi peculio. ipso non existente in militia. ut. l. armorum. et hoc modo intelligitur. **fm** sed si filius instituit de testa. **Et** est ratio differentie inter unum casum et alium. quoniam ubi filius testatur in militari expeditione tale te

3

CCCC

Quando pater possit testificari pro filio

videtur.

arbitrio

Causa hi qd pater pro filio testificari in causa mat

habetur in...

pro in ra si ly.

Appellatio e pariter uer mater

filii i causa patris

quid in quo domestica fides non repellitur. l. consensu. C. de repu. et in. c. ueniens. et de testibus. Ultimo admittitur frater pro fratre quando causa est civilis et pua et frater sit persona grauis et honesta. et illi fratres in simul non habitent nam isto casu frater est testis idoneus pro fratre. Subiungit Bal. q. in alio casu testificat frater. s. quo ad purgationem fratris etiam si pena esset sic eo applicanda. per. c. lras. quod etiam hoc modo potest intelligi. Et per hoc infertur fm Bal. q. in causa criminali frater admittitur pro fratre qd intelligatur ne quando frater agit contra alium. sed quando agitur de mera purgatione ipsius fratris ut non deliquerit. But. in. c. cum oporteat. de accu. refert Abb. tenere fratrem in tribus casibus non admitti pro fratre. Primus quando fratres sunt in eadem potestate ut quia pater uiuit. z hoc modo primo loco tenet glo. nra in. d. l. parentes. per. s. testes. instig. de testa. Idem si habent bona comunia ut. s. dixi ex mente Spe. uel etiam simul habitent ut sentit Bal. et optimum in. c. consanguinei. iij. q. v. In alijs autem fm Butri. et Abba. admittitur frater et hec est comunis fama glo. et doct. a qua non est recedendum cum hoc tamen temperamento q. fides minor adhibeatur fratri q. alijs. Et idem etiam uidetur sentire Inno. in. c. cum canonicis. de offi. dele. Subdit q. aliquando frater posset esse adeo probate uite ut sibi crederetur tan q. testis idoneo ut si ipse esset religiosus carthusien. nel sibi similis. Et Nota vnum pro declaratione predictorum esse magnam differentiam utruq. testis repellatur an sibi fides non adhibeatur. Nam quando testis repellitur multo utilius est aduersario quia aliquo modo non ex aminatur eius dictu. secus est quando admittitur sed diminuitur fides et hoc sentit glo. in aut. si testis dicat. C. de testi. Mibi tamen uidetur dicendum non solum fidem esse dirimendam sed eum non esse admittendum. Et moueor primo tali consideratione. maior est affectio naturalis q. accidentalis. sed accidentalis affectio repellit testes ut dicimus in aduocato qui non potest testificari. ut. l. si. ff. eo. ergo multo fortius debet repelli frater cui adheret affectio naturalis. Secundo quia testis domesticus repellitur ut uidebitis in secunda diuisione ergo multo magis frater qui est domesticus et sanguine coniunctus. Ultimo arguitur q. frater non possit admitti nam fratri incumbit onus conferendi alimenta. s. alteri fratri. l. si quis a liberis. et ibi glo. no. ff. de libe. agno. et. l. qui filius. ff. ubi pupil. edu. debeat. ergo debemus dicere q. saltem ratione ipsius interesse frater non admittat pro fratre ne finaliter deueniretur ad obligationem conferendoru alimentoru.

Quid de fratre superest uidere de alijs consanguineis et affinis. glo. iij. q. v. c. i. uidetur uelle hanc conclusionem q. consanguinei et affines in causa civili possunt testificari pro hoc facit in. c. ablen. iij. q. ix. Spec. in ti. de teste. Nunquid frater in si. concludit q. contra testes potest excipi generaliter q. est consanguineus uel affinis. iam uidetur sentire in. x. nunquid agnati uel cognati. in fine sui. Sentit tamen Spe. in. d. x. nunquid agnati q. agnati et cognati non dicantur domestici adeo q. repellantur et fm hoc uidetur differentia fm ipsum inter consanguineos et affines agnatos et cognatos glo. iur. cano. in. c. accedens. ut liq. non contes. affirmat non esse affinem repellendum a testimonio licet possit repelli a iudice dicando ut. d. c. accedens. ea ratione quoniam plures inueniantur iudices q. testes. glo. in. l. lege iulia. ff. e. uide. tur tenere q. consobrini et alij ibi numerati non possint testificari pro agnatis uel cognatis suis. Idem etiam uidetur sentire de focero. in. l. ydoneus. ff. eo. et glo. in

d. l. lege iulia. approbat. Archi. iij. q. iij. c. l. iulia. Nam mirandum est satis de illa glo. nam glo. in. l. parentes. C. eo. tenet q. frater admittitur pro fratre ergo multo magis debet admitti consobrini uel consanguineus. nec ob. glo. in. d. l. lege iulia. que dicit q. si deponeret consobrini posset etiam deponere contra ipsum quod tamen non est concedendum ut. d. l. lege iulia. quoniam potest responderi q. consobrini uel agnatus licet non repellatur testimonium dare ut. d. l. lege iulia. attamen potest uolens testificari ut sentit glo. in. d. l. lege iulia. que comuniter approbatur. Bar. in. l. lex cornelia. C. de iniur. dicit q. licet consanguineus admittatur in testimonio tamen ubi agitur de causa criminali non admittitur in teste pro consanguineo quoniam iniuria facta vni de familia uidetur facta omnibus. Bal. in. l. parentes. C. eo. concludit q. idem est in transversalibus quod in fratribus pat. s. dixi et hoc intelligendum est fm ipsum usq. ad q. gradum. de hoc tamen habetur specialis probatio q. testis consanguineus admittatur usq. ad certum gradum uel ne. Unde tenenda est comunis sententia. gl. iur. cano. que uidetur approbari comuniter a doc. q. consanguineus et affinis possit in testimonio admitti licet glo. in. d. l. lege iulia. quam tenet Archi. ut. s. dixi sentiat eos non admitti in testes. Moderanda tamen est comunis sententia ut non credatur in totam tanq. testibus plenarijs sed aliquo modo eis fides diminuat. fm affinitatem eis magis propinquam. In criminali certum est fm omnes q. affines uel consanguinei non admittantur. iij. q. v. c. i. z c. ablen. iij. q. ix. et sic multum est dubius iste articulus an affinis admittatur. Sicut iuxta predicta queritur nuquid si affinitas est dissoluta an tunc testis sit omino idoneus. conclude q. sic paria enim est non esse affinem uel affinitatem esse dissolutam et hoc uolunt Guil. de cu. et Ang. in. l. cui eoz. si. ff. de postu. Et per predicta habetis ex predicta primam partem principalem ratione consanguinitatis. zc.

Superest uidere de secunda principali quando ratione domesticitatis testes repellantur. glo. in. l. etiam. ff. e. dicit eos esse domesticos qui ponuntur in. l. si. ff. i. C. de his qui ad eccle. consu. et in. l. respiciendum. ff. si ita. ff. s. pen. facit. l. pridem. C. de questionibus. ubi numerant serui coloni ascripticij liberti et familiares. Idem addit glo. uirum et uxorem qui dicuntur esse domestici et repelluntur tanq. domestici. Pla. tamen tenet uirum et uxorem non esse a testimonio repellendos quoniam probationes non sunt restringende ut. l. quoniam. C. de heredi. comuniter tamen tenetur sententia glo. q. uir et uxor repellantur a testimonio propter continuam cohabitationem et imoderatam affectionem. nam uidemus ppter mutua affectionem prohibitum est inter se ipos donari ut. l. i. ff. de do. inter ui. et uxo. Sed hic dubitatur nunq. mulier possit pupilli dare testimonium contra maritum. dic q. non ut plene dicam in secunda parte principali huius tituli. Et quod dictum est in uxore idem intelligas in sponsa. fm Bal. in. d. l. etiam. facit. l. q. seruus. ff. de codi. ob causam. Idem est dicendum in concubina ut non possit testificari quoniam in affectione non distat concubina ab uxore sed solummodo in honore. l. in legato. ff. pui. ff. de uerb. signi. zc. Item uidendum est de inimico z amico an admittantur in testes tex. in. l. iij. ff. eo. uidetur repellere amicum et inimicum. glo. in. l. iij. dicit esse distinguendum utrum inimicitia sit mota ex causa criminali. et tunc inimicus repellatur donec sit finita causa civilis. But alias est odiosus non ex criminali causa et tunc iurat et testificatur. sed quanta fides sit adhibenda committitur arbitrio iudicis in auten. de testi. s. si uero.

in hys casibus no admittit frater pro fratre

uid est teste pro alij sibi si no adhibet

A fratre ut co sanguineus

Agnatus uel cognatus

q. obuz

zoz

Testes amici uel inimici vni admittant i testes

quis et in l. i. §. quoniam ff. de questi. Aliter tamen uide-
tur sensisse glo. in auten. si dicatur. C. de testi. q. si inimi-
cicia sit ex causa criminali tunc si est de omnibus bonis
questio uel de statu uel de maiori parte bonorum tunc re-
pellitur iste testis. §. inimicicie. insti. de exclu. tu. et. l. si. C.
de reuo. dona. Si uero sit causa civilis aliter mota tunc
testis admittitur sed reseruantur excep. post dicta testifi-
cata publicata ut in d. auten. si dicatur. glo. iuris cano-
n. c. cum oporteat. de accu. concludit esse relinquendum
arbitrio iudicis que inimicicie habent testes repellere. ar-
in. §. si uero. in auten. de testi. et in. c. super his de accu.
Non enim lex dicit semper inimicum repellendum esse
sed per iudicem debere arbitrari. l. i. §. si quoniam. §. all.
Inno. in d. c. cum oporteat. dicit capitales inimicos
esse repellendos. c. per tuas. de simo. et. d. §. inimicicie.
Si autem inimicicia non sit capitalis sed aliquo modo
sint inimici tunc admittitur inimicus in testem sed mino-
rem uel nullam fidem habebit fm Inno. quod uidetur
relinquendum arbitrio iudicis et in iuribus. §. allegat.
Archi. in. c. accusatores. l. ij. q. v. dicit Inno. bene di-
cere dum uolunt nullam fidem esse adhibendam inimico
et hoc de iure cano. per. d. c. accusatores. Et scio. uult
Archi. q. iure canonico teste inimico non adhibeatur si-
des iudicis et dicit hoc etiam tenere Lauren. tamen
posset responderi illis iuribus loquuntur in causa crimina-
li in qua testes debent esse idoneos q. in causa civili-
ar. in. c. consanguinei. l. ij. q. i. sed secus sit in civili ubi non
agitur de tanto preiudicio. Unde concludit certe se-
cundum comunem sententiam doc. Ly. Bal. et Albe.
in auten. si dicatur. et Bar. in. l. iij. ff. e. esse distinguen-
dum ex qua causa inimicicie sint an leues uel magne et
hoc totum committitur arbitrio iudicis. Subdit tamen
Bal. in. d. aut. si dicatur. q. non solum repelluntur inimici
sed etiam suspecti de inimicicia capitali. ut ponitur per
Inno. in. c. cum p. magnonella. de accu. Et qui olim fu-
it inimicus semper presumitur inimicus. ut in. c. cum est
de accu. nisi probetur q. inimicicia sit reconciliata. ar. in.
l. iij. in. si. de adimen. lega. et probatur reconciliatio fm
q. probatur remissio iniuriar. ut in. §. si. insti. de iniurijs.
Est tamen diligenter notandum fm Archi. in. d. c.
accusatores. §. que reconciliatio secuta fuerit et qualis sit
reconciliatio et iudex debet diligenter inquirere quales
precesserint inimicicie et fm qualitatem inimiciciar. et a-
ctum reconciliationis testis uel admittitur uel repellitur.
Subdit Archi. in. d. c. accusatores. q. inimicicia non
solum repellit a testificando sed ab accusando et ab ex-
cipiendo ut pulchre no. Inno. in. c. notimus. de accu. et
ideo si electo in prelatum uel officialem opponat excep-
tio inabilitatis in persona sua ita repelleretur opponens
si sit inimicus sicut repelleretur si uellet testificari. Ad
autem dictum est testem nisi admitti propter inimiciciam
uerum est fm Ba. not. et si fecerint pacem de recenti et
inimicicia sit recens ut in. c. accusatores. l. ij. q. v. Amplius
dicit ipse Butri. q. si tempore capitalis inimicicie
deposuerit non ualidatur testimonium per reconciliationem
in auten. de testi. §. si non quis dicat. ubi ponuntur in. iij.
glo. quoniam attenditur tempus depositionis ipsius te-
stis non autem reconciliationis postea secus. Hoc etiam te-
net Jo. an. in aditi. in. §. opponitur. in prin. et hoc posu-
it Butri. in. d. c. cum oporteat. Sed pro declaratio-
ne predictorum hic potest dubitari ex quibus causis indi-
cabitur aliquem adeo inimicum ut eum a testimonio re-
pellamus. Sic primo quando quis me spoliavit rebue-
ut no. Albe. in auten. si dicatur. C. c. per. c. item cum q.
de testi. spo. Nam spoliatus aliquem repellitur ab accu-
sando et in casibus exceptis ut no. in. d. c. item cum quis

Idem esset si spoliarunt aliquem bona fama que res
est preciosa. ix. q. iij. c. facta. nam magnum est damnum
quod datur propter infamiam. l. infamia. C. de curio.
Idem erit si subditus spoliat prelatum uel superiores
subtrahendo se ab eius obedientia et lite pendente. c. o-
lim. ex. de accu. Item potest dici inimicus quando co-
pulauit se cum inimico meo uel cohabitavit cum inimicis
meis. c. repellitur. et. c. cum oporteat. de accu. Hic enim
appellatur in criminalibus inimici. in civilibus est presump-
tio contra eos ut no. Spe. in. §. i. §. item q. cohabitavit
Ly. quem sequitur Albe. in. d. auten. si dicatur. conclu-
dit q. aut quis se copulauit cum inimico modo aliqua a-
ffinitatis et tunc dicitur esse inimicus meus et repellitur
Si uero simpliciter amicus uel alias se copulauit cum in-
imico et tunc non repellitur sed minor sibi fides adhibet
Bu. in. d. c. repellitur. dicit iura dicentia cohabitantem
cum inimicis esse repellendum. intelliguntur de habitatio-
continua non autem de habitatione per certa tempora uel
de conuersione. Hoc probat per simile. Nam si hospes
repentinus dat danum domino hospicii non tenetur. secus
si is qui habitat cum domino hospicii dat danum tunc e-
nim dominus hospicii bene tenetur. l. licet. §. in factum.
ff. nau. ca. sta. Et Bu. asserit hoc fuisse de mente Vin.
et est bonum dictum in ista materia. Item probatur
esse inimicum capitalem quando quis est testificatus com-
me in causa criminali et hoc uidetur tenuisse glo. et Inno.
in. c. meminimus. de accu. Spe. in. §. item q. in alia. in
§. i. dicit q. hoc est intelligendum ut non admittatur ad
testificandum in causa criminali non autem in causa civili
Sed opi. cuiusdam doct. antiqui finaliter tamen sequit
sententia Jo. concludentis q. siue causa sit criminalis si-
ue civilis poterit testificari in alia causa contra eum con-
tra quem iam testificatus est in causa criminali. nec ob-
l. produci. ff. e. iij. q. iij. §. item in criminali. quonia rudi-
Spe. duobus modis. Primo quia ibi attestaciones
erant publicate ideo quia testificatus est in una causa non
amplius produci debet et hoc uidetur sentire glo. in. d.
l. produci. Vel secundo potest responderi q. malum te-
stimonium primo prohibuerat ideo amplius non admittit
sed hoc dinatur et ideo reijciendum. Sed in hoc
articulo concludit ex mente Hosti. in. d. c. meminimus.
quem sequitur ibi Butri. quando quis obtulit se animo
testificandum sine aliqua compulsionem in causa criminali
et tunc in alia causa non poterit testificari contra eum con-
tra quem fuerat testificatus et hoc modo potest in-
telligi. Si uero compulsus fuerit per iudicem.
ad testificandum in causa criminali et tunc admittatur
in quacumque alia causa qui testis debet carere omni suspi-
cione quando se reddit obedientem mandatis. ar. xxij.
q. i. c. quod culpatur. Et cum hac sententia uidetur tran-
sire Albe. in. d. auten. si dicatur.
Dicto de inimico superest uidere si amicus. tex. in. d.
l. iij. de testi. uidetur amicum repellere a testimonio. Spe.
in. ti. de teste. §. i. circa prin. Concludit q. si amicitia e-
rat magna tunc isto casu repellitur amicus. l. late culpe.
§. amicos. ff. de verb. sig. et in. c. quotiens. eo. ti. Secus
si sit leuis amicitia glo. tamen in aut. de mona. §. cogita-
dum. uidetur sentire q. amicitia non habeat testem repel-
lere. Comaniter tamen doct. uidentur concludere hoc mo-
do q. si amicitia sit magna habeat repellere testem. Si
autem sit leuis tunc habeat aliqualem diminueri fidem
ipsius testis. in vno tamen casu dicit Albe. eo. ti. l. iij. all.
amicus erit ideo testis idoneus si deponat super re veri-
dita quando amicus uedens non tenebatur de cuius.
Bal. in. l. omnes. C. e. tit. dicit se tenere hoc arbitrio
iudicis an amicus sit admittendus sit uel ne. Subdit in

at m. m. m. m.

de amico

ipse Bal. iudicem debere arbitrari qd sit testis idoneus nisi sit alia ratio qd ratio amicitie nam amicus non debz uelle falsuz pro amico immo solummodo honestum z hoc potest esse ratione differentie quod magis consideratur in inimicitia que precedit a mala parte. Amicitia uero procedit a uirtute ideo non est uerisimile quicqz prauuz comitti per amicum. Idem etiam uidetur fere uoluisse Butri. in. c. cum oporteat. dicens qd sola ratio amicitie non habet testem repellere licet aliquantulum detrahatur fidei sue et hoc modo intelligenda est. l. iij. ff. eo. Et hoc idem uidetur tenere Jo. an. in addi. in. s. i. circa princ.

Contra tamen predicta fortiter facit tex. in. d. l. iij. q. parificat amicitiam et inimicitiam. sed respondeatur ut s. dixi faciendo differentiam inter eos et qd amicus admittatur in testem habetis tex. no. in. l. sciendum. ff. de u. sup. facit etiam ad predicta. l. liber homo. ff. de neg. gest. et. l. liberto. eo. ti. de nego. gest. zc.

Consequenter su perest uidere de socio. glo. in. l. quoniam. C. e. concludit esse distinguendum in hac materia. Aut sunt socij omnium bonoz z tunc no admittitur socius pro socio ex quo et danum et lucrum aduicem spectat. Si uero no sunt socij omnium bonoz nec etiam habeant aliquam societatem in aliqua re comuni tunc admittitur socius pro socio quoniam quicquid consequetur alteri socioz non comunicatur cum altero quando res solu est comunis absqz societate. Eandem opi. glo. in effectu sequitur Inno. in. c. iij. de testi. Subdit tamen ibidem qd socius pro parte alterius socij poterit testificari ut supra dictum est. Si modo comodum aliquod non spectet ad socium testem et id etiam sequitur Butri. in. c. insuper. de testi. Bar. etiam et Bal. in. d. l. quoniam. uidentur approbare gl. Ja. de are. dixit indistincte qd socius non potest testificari. Mouetur illa consideratione quoniam ex sententia lata contra habentem rem comunem etiam sine societate generatur quale. quale preiudicium alteri socio propter quod preiudicium concedimus remedium appellandi alteri socio. l. a snia. ff. de appel. Sed hoc ar. Ja. reprobat Petr. in. d. l. quoniam. quia fm hoc sequeretur qd in causa criminali nullus admitteretur ad appellandum z tamen uidemus qd admittitur quilibet ad appellandum. licet nullum preiudicium fiat nisi danato. l. non tantum. ff. de appel.

Testis tamen respondere huic impugnationi qd in causa criminali speciale est favore liberi hominis ut ille qui nullum pretendit interesse s. ita appellacione interponere pro danato. Secus esset si a ciuili ubi cessat fauor pro uenda uita liberi hominis ideo appellatio non debet admitti nisi quale. quale sit preiudicium licet minimum diminuetur tamen aliquantulum fides socio deponenti. ar. l. ob carme. s. si. ff. e. l. y. in. a. quoniam. ex mente Ja. de are. concludit no. primo conclusionem que ab omnibus approbatur qd socij omnium bonorum repellantur a testificando. Et hoc idem uidetur sentire spe. in. s. i. nuquid socius.

Si uero non sunt socij omnium bonoz. aut iste testis est reus tunc si eadez est causa defensionis illius rei qui debet testificari que e in persona ipsius conuenti pro quo debet testificari tunc repellitur socius etiam si nulla sit societas in dicta re. comuni.

Si autem diuerse sunt defensiones tunc socius admittitur. l. qui separatim. ff. de ap. et hoc etiam uidetur tenere Jo. an. in addi. ubi. s. Et hec opi. uidetur uerissima quoniam ubi distincte et separate sunt defensiones ibi non potest sperari neqz timeri delusio uel danum ideo socius erit bonus testis.

Addit etiam Jo. an. in addi. ubi. s. alium casum in quo socius potest testificari pro socio etiam societate inita inter ipsos. s. quando agitur ad probandum societatem contra tertium.

Ultimo est uidendum quid de uasallo nunquid possit testificari pro domino. Spe. in. s. i. nuquid uasallus. distinguit. Aut uasallus est obligatus domino ad prestandum certa seruicia tantum et non ad fidelitatem. et tunc poterit testificari pro domino. prout potest probari in illis qui tenent decimas ab ecclesijs et quibus de decimis. Si uero prestiterit iuramentum fidelitatis tunc non poterit testificari quia iuramentum fidelitatis representat quandam speciem seruitutis ar. c. indignum. de reg. iur.

Et seruus non potest esse testis pro domino. l. eos. C. eo. facit. c. accedens. ut li. non conte. z. l. si municeps. ff. qd cuiusqz unuer.

Jo. an. in addi. ubi. s. dicit esse considerandum ex qualitatibus personarum domini. Sine uasalli an possit suspicio contra dominum uel uasallum.

Alberi. papion. quem sequitur Guido de luza. in. l. idonei. ff. eo. tenet indistincte uasallum admitti ex quo ipsa est persona libera minor tamen secundum eos fides adhibetur qd adhibeatur alteri. Et idem uidetur sequi Albe. in. d. l. idonei.

Butri. in. c. insuper. eo. ti. concludit qd feudatarius seu emphyteota non potest testificari super controuersia. mota pro re data in emphyteosim uel in feudum quoniam hoc casu uersatur inter ipsius uasalli uel emphyteote quod dictum credo in hoc casu indubitate uerum quoniam hic agitur magis de interesse ipsorum.

Sed maior cadit dubitatio quando lis non est super re data in emphyteosim olim uel in feudum et in hoc concluderem qd uasallus non possit testificari pro domino. quoniam uehementior est obligatio uasalli erga dominum qd sit filij erga patrem quoniam uasallus tenetur defendere dominum et contra patrem et fratrem. c. domio guerram. in. fi. in. ti. hic fini. lex cora. in. uis. feu.

Pro hoc etiam facit alia ratio quoniam feudum retinetur cum magno lucro regulariter. ideo uidetur maior suspicio de ipso uasallo ex quo propter multa potest a feudo priuari ut in. ti. qui. mo. feu. amit. Aliter tamen crederem de emphyteota quando lis non uersatur super re emphyteotica quia nullum potest excogitari interesse in persona ipsius emphyteote non obligatur emphyteota personaliter domino quemadmodum obligatur uasallus.

Addit bal. ad predicta in. l. liberoz. C. eo. qd uasalli poterunt contra dominum testificari illa consideratione quia cum uasalli litigant appellare tenentur per quos inuestitura est probanda qui etiam sunt uasalli. de quo in. c. i. de consuet. feu.

Sed ultra predicta dubitatur. quid erit de familiaribus. tex. in. l. si. sane. C. de his qui ad eccle. consu. uidetur sentire familiarem esse domesticum. Idem etiam sentit glo. ibidem. hoc etiam glo. ii. q. v. in. fi. dominus. ibidem glo. qd omnes qui sunt de familia alicuius siue sunt liberi siue non sunt domestici ideo repellendi. all. l. ecclis. s. familiares omnes qui habitant cum aliquo. c. in. lris. eo. ti. c. insinuan. de offi. dele. tex. tamen in. d. c. in. lris. uidetur dicere qd familiares repellantur nisi sit probate ueritate adeo qd non sit uerisimile eos degerare. Addit etiam glo. ibidem qd familiares possunt appellari quibus potest impari ratione patrie potestatis uel dominice z tales non sunt idonei. l. idonei. ff. e. Alij autem familiares fm gl. non ita indistincte repellantur sed secundum distinctionem illam. c. in. lris. et Spe. eo. ti. s. i. nuquid ergo socer. in. fi. concludit qd illi quibus potest imperari ratione patrie potestatis uel dominice uel alia non sunt testes idonei. iij. q. iij. s. idonei. et. d. l. idonei.

Inno. quem sequitur Bar. in. l. etiam. C. eo. qd familiares domestici. et bone fame recipiuntur in testes pro ut sunt familiares episcopi uel abbatis uel alterius domini nobilis quoniam non retinent secum nisi familiares bone opinionis. Sed si sunt pauperes ut sunt familiares scoliarum uel biuuanis

de uasallo

de socio

de familiaribus

et ita tenet Inno. in. c. in lris. **C** Addit Lardi. in. c. in
 sinuans. de offi. dele. q. familiares non morantes in do/
 mo non possunt recusari ut suspecti quod tamen reprobatur
 ibidem Inno. quod dictum ymole crederem verum esse
 quando illi familiares extra domum morantes reciperent
 aliquod salarium ab illis dominis et ar. in. l. respiciendum
 §. furta. ff. de pen. et in. d. l. presenti. pro hoc etiam facit
 quod no. per Jo. an. in. h. autem excipitur. §. i. ubi con/
 cludit q. si aliqui stant pro expensis in domibus alicuius
 non dicuntur testes idonei siue sint liberi siue non. Et in
 his omnibus videtur maxime committendum arbitrio iu/
 dicis quales sunt familiares et cuius vite. **C** Ultimo vi/
 dendum quid de biruaris nunquid potestas poterit p/
 se producere biruaris in iudicatu et familiares suos.
Bal. q. sic in. d. l. etiam. dommodo non sint ita uiles ut
 ex uilitate vite sint suspecti. ar. in. l. affinitate. ff. de in ius
 no. Et hoc si recesserint a potestate facit. l. i. c. si qua/
 di. pote. Hoc dictum Bal. dum dicit de uilitate ipsorum
 intelligatur q. ratione uilitatis ita repellantur a testifica/
 do p. potestate. quomodum ratione uilitatis sue repel/
 lentur ut saltem eorum fides diminueretur in quolibet a/
 lio. non autem ea ratione q. fuerunt biruaris potestatis
 sit eis detrahenda. quoniam ex quo cessat domesticitas e/
 runt testes idonei ut infra uidebitis in alio articulo con/
 tra potestatem poterunt produci. **fm Bal.** tanq. dome/
 sticus contra domesticum ut. j. uidebitis in secunda prin/
 cipali diuisione huius tituli. **C** Hoc dictum Bal. expre/
 sse sequitur Ang. in. l. sciendum. ff. de usuf. ubi refert ar/
 ge. se defendisse quendam officialem amicum suum per
 testimonium biruaris suorum quod tamen intelligit
 ipse quando omnino recesserunt ut. §. dictus est. **C** Addit
 per illum tex. q. amicus non repellitur a testimonio. per
 quem tex. ut. §. dixi. **Bal.** tenet ut amicum nec repellit
 sed indistincte admitti de hoc dicit ut plene. §. dixi.
C Ultra predicta uidendum est de cliente seu mercen/
 nario. **Spe.** in. h. item excipitur. §. i. dicit eos esse dome/
 sticos hoc etiam uidetur probari in. d. l. respiciendum.
 §. furta. et. l. presenti. §. sane. Idem etiam est **fm glo.** in
 iuribus all. proxime in colono et ascriptio qui pro do/
 mino non admittitur. licet **Spe.** dicat in. h. de quo. §.
 q. de constitutione colonus et ascripticius admittuntur
 pro domino sed minor fides q. aliis adhibetur eis.
C **Albe.** in. d. l. etiam dicit comuniter obseruari ut co/
 lonus repellatur a testimonio et hoc expressum tenet **gl.**
Hosti. de testa. §. de testibus. facit. l. sed et si quis. §. illis
 et quod ibi. no. ff. si quis casu. **C** Et tandem **gl.** sequitur
bagarot. et **Do.** **An.** **Albri.** **C** Idem etiam de colo/
 no in. d. glo. in. fi. ij. q. v. q. colonus libertus mercenari/
 us et ascripticius sunt domestici et repellantur. **C** **Idez**
 uidetur tenere **gl.** in. c. in lris. que uidetur ibidez appro/
 bari. **C** Consequenter est uidendum de subditis alicuius
 domini uel comunitalis an possint testificari pro domino
 uel comunitate. **gl.** in. l. ydonei. ff. eo. dicit eos non ad/
 mittendos quibus potest imperari uel ratione dominice
 potestatis uel ditionis uel obedientie nisi sit in causa ab/
 batis qui potest producere monachos suos. **Spe.** in. h.
 nunquid ergo socer. in. §. i. dicit q. obseruatur ut aliquis
 de regno uel comitatu non possit in testem induci. **Idez**
 tenent **De.** et **Ly.** ex mente **Guido.** in. l. idonei. ff. e.
 ti. **C** Idem etiam tenet **Jo. an.** in. addi. **Spe.** ubi. §.
C Hoc etiam uidetur tenere **Bar.** in. d. l. idonei. **Acc.**
ob. **fm doc.** dicta. l. idonei. quoniam illa. l. habet locum
 in his que spectant ad iurisdictionem et ad casus comu/
 nes ciuitatis uel comunitalis non autem in proprijs ipsi/
 us sup. eronis habentis iurisdictionem quia secundum h

sequetur quia nullus esset testis idoneus contra Impe/
 ratorem. **C** **Hec** responsio non ualet ad. l. illa. **C** **Pri**/
 mo quia eam restringit. **C** **Secundo** quia si nos loqui/
 mur quando agitur de iurisdictione uel causa spectante
 ad ciuitatem uel comunitalitatem tunc si ciuitas uel comu/
 nitas non habet ius imperandi non est proprie casus. l.
 idonei. quia ibi loquitur quando poterit imperari. **C** **Si**
 autem habeat comunitas ius imperandi certum est tale
 non posse admitti tum propter ius imperandi tum etiam
 et aliquo modo tractatur de comodo ipsius subditi ex quo
 est subditus ciuitatis. **Albri.** in. l. idonei. dicit q. minor fi/
 des adhibetur quia non euitat suspicionem amicitie. ar. in.
 l. i. c. de contract. iud. iij. q. v. c. accusatorij. **C** **Et** si uult
 tueri hanc ultimam opinionem potestis respondere ad. l.
 idonei. quia illa non dicit eos esse repellendos quib. po/
 tsumus imperare sed solum dicit idonei non uidentur te/
 stes quibus imperari potest. quia diminuuntur fides et hec
 opi. **Albri.** uidetur esse bona. **C** **Sali.** in. l. iij. c. eo. co/
 cludit q. si possibile sit habentibus iurisdictionem impi/
 mere minacem feruorem tunc talis non erit testis idone/
 us. als. sic. ar. in. l. i. c. si rector prouin. l. i. c. si qua predi/
 pote. quod dictum posset optimum exemplificari in his
 subditis qui sui solummodo reddunt omni anno certu cen/
 sum domino suo et nihil ultra extimescunt. non autem in
 alijs qui possunt grauari a dominis suis prohibito domi/
 noz quia possunt imponere minacem feruorem ergo est
 admittenda quod quis admittatur sed fides diminiuat
fm Albri. et illa uidetur uerior. **C** **Remum** dubitatur.
 quid de carceratis. **C** **Albri.** in. l. iij. §. lege iulia. refert
Azo. in cathedra dixisse q. ipse defendit quendam nobi/
 lem **Lremoij.** qui furore ductus in carcere positus inter/
 fecit famulum suum q. per illos incarceratos nec potuit
 probari crimen contra illum nobilem et non potuit con/
 denari et ita dixit ipse **Azo.** alios doc. concordare.
C **Sed** contra hanc sententiam facit **fm Albri.** in. c. in co/
 sensu. c. de repu. et. c. ueniens. eo. ti. **C** **Pro** sententia
Azo. fortiter facit dictus §. lege iulia. qui dicit positum
 in uinculis non posse testificari. **C** **Sed** contra hanc no/
 bilem duo erant reperienda primo q. officialis libet du/
 uos uel tres ex carceratis qui postea deponerent euz de/
 cidisse famulum. nam ut statim dicam pulchre licet do/
 mesticus repellatur a testimonio tamen potest deponere
 de his qui uident tempore domesticitatis. si modo tempo/
 re carcerationis non sit domesticus. **C** **Secundum** erat
 reme. stionis substantialius ut poneretur ad tor/
 tam ex quo illi testes deponerent contrariu
 nec non facerent plenariam fidem tamen facerent bonu
 iudicium ad torturam. ar. ex his que no. per **Bar.** in. l.
 de minore. ff. tormen. et in. l. maritus. ff. de questi.
C **Addit** ad predicta **Jo. an.** in. h. ca. eo. ti. in. addi.
 q. testis quem episcopus carcerauit pro iurisdictione sua
 admitti potest in resem pro ipso episcopo q. non repe/
 ritur. l. cautam q. prohibeant. **C** **Hec** obstat sustinen/
 do **Jo. an.** d. l. iij. §. lege iulia. quoniam potestis respon/
 dere q. ibi loquitur in causa criminali. licet ille tex. posset
 intelligi in civili. **C** **Dicit** etiam **Jo. an.** q. minor fides
 sibi adhibetur. et hoc dictum secutus est **But.** in. c. cum
 oportet. de accu. **Addit** etiam **Jo. an.** in. d. h. ca. q. fa/
 muli episcopi qui sunt repulsi propter scelera possunt ad/
 mitti ad probandum contra episcopum et pro episcopo
 nisi essent repulsi propter talia crimina propter que no. de/
 buissent esse familiares episcopi et hoc etiam tenet **Bar.**
 in. d. c. cum oportet. facit. c. uulli ipsorum. c. de accu.
C **Hec** omnia que de domesticitate dicta sunt habent
 locum not. **fm Albri.** siue loquamur de domesticitate p/
 se producentis siue in domesticitate iudicis inquirentis

de client seu mercen

de Colono

subditus domini domini

quod est bene not. Propterea inquit Albri. q. cum illi iudices malificioꝝ procedant per inquisitionem non poterunt producere testes bironarios uel alios famulos potestatis uolentes testificare super inquisitione formatis p iudicem pro hoc adu. iij. q. v. c. accusatores. iij. q. iij. c. si quis. **¶** At tamen dicit Albri. aliqui seruant oppositum et opi. illoꝝ puto ueriores. **¶** Primo per dominum Bal. quod. s. uidistis in tractatu de fratre. ubi iudex potest approbare testes minus idoneos quantum ad inquisitionem. **¶** Unde concordando hec omnia dicta intelligas Bal. iudicem posse approbare domesticum in fauorem eius cuius est domesticus. non autem potest approbare domesticum testem contra eum contra quem pducitur. Propterea facit quoniam illi domestici iudicij inquisitionis non dicuntur habere odium uel affectionem pro psecutione quoniam non uersatur comoduz eius cuius sunt domestici. Pro hoc adduco dictum eius me. Albri. in tractatu de amico. s. ubi dicit indistincte q. amicus admittitur pro amico quando non uersatur comodum uel incommodum interesse amici ita in proposito domesticus admittitur pro domestico. qm non uersatur interesse uel comodum domesticum. **¶** Ex hoc omnia dicta limitabis procedere ut domesticus non admittatur quando est receptus aduersario ignorante eum esse domesticum. Nam Spe. in. s. i. x. quid si testis. dicit testem domesticum receptum ignorante aduersario non facere talem presumptionem ex qua possit deferi iuramentum in supplementum. fm Ja. baldui. facit quod no. in. c. at si clerici. de iudi. Si autem sciuit aduersarius eum esse domesticum et tacuit tunc fm vnam opi. et tunc non ualebit eius dictum ut refert Spe. in. x. quod si uidit. in. s. i. per l. quos prohibet. ff. de postu. Sed illa. l. non ob. quonia loquitur in his qui sunt prohibiti ratione turpitudinis non autem ratione affectionis ut dicam in quarta diuisione huius principalis partis. Ideo melior est opi. alioꝝ contra tenentium per. l. ita demum. C. de per. tu. illam opi. tenet Jo. an. in addi. ubi. s. quoniam potuerunt reprobari testes ut falsi. et hoc siue aduersarius meus produxerit contra me domesticum meuz et ego tacui siue q. ego contra ipsum producerem et ipse tacuerit. Hec tamen predicta puto uera et limitanda quoniam ille contra quez domesticus producit ignorabat eum esse domesticum sed ignorabat domesticum repelli tunc nisi amplius poterit repelli postq. est admissus. Nam est no. differentia inter exceptionem iuris et facti quoniam exceptiones iuris tenent per tempus statutos a iure sine fuerit sciens siue. notas secus in exceptione facti. et hec fuit sententia not. bernardi in. c. pastoralis. de excep. que probatur et sic intelligitur et limitat dictum. c. pastoralis. ideo adhibenda est cautela ut ibi adhibitio semper proponat exceptiones contra personas testium. de quo. plene dicitur. j. **¶** Ultra predicta potestis addere duos casus in quibus testis domesticus admittitur in causa civili. **¶** Primus casus est in clerico qui admittitur in causa sue ecclesie. c. i. xiiij. q. vi. **¶** Secundo siue ad dirimendum matrimonium contractum siue ad impediendum contrahendum. c. ut qui ma. accu. po. et hoc non solum impedimento consanguinitatis sed etiam in quocunq. alio impedimento. ex quo matrimonium uentet dissoluendum. c. super eo. eo. ti. et sic seruatur de facto fm glo. no. xiiij. q. ij. c. i. **¶** Acc. ob. fm illam glo. c. in lris. eo. ti. ubi domestici qui non sunt uite probate ut familiares non admittuntur ad testificandum super matrimonio dissolueno quoniam respondit glo. illa dupliciter. **¶** Primo q. ibi ideo non admittitur domesticus quoniam ille notarius septimo cobabitauerat cum uxore patris. **¶** Vel aliter potest responderi etiam constituenda

differentiam inter domesticos quibus potest imperari ratione dominice potestatis. uel inter alios domesticos ratione affinitatis uel alterius cause. Nam primo casu tales testes non admittuntur ad matrimonium dissoluendum. **¶** Prima tamen solutio uidetur mihi uerior. et ideo ubi non admittatur propter uehementem presumptionem in surgentem ex longitudine temporis septenij. nam uideamus q. testes quibus non potest imperari ratione dominice potestatis admittuntur ad probandum causam matrimonij dissolueno. ut. l. consensu. C. de repu. ergo ideo est in casu nostro unde tenentis primam solutionem. **¶** In causa autem criminali admittuntur domestici etiam in duobus casibus. **¶** Primo quando canonici accusant prelatum saum. ii. q. vij. c. latoꝝ. propterea dicit archi. no. in. d. c. i. xiiij. q. ij. q. fuit obtentum in curia ut canonici admittantur in testes ad probandum etiam obiecta per capitulum in quo erant illi canonici contra promouentes ob beneficium quoniam ueꝝ est intelligenduz secundum ipsam nisi in canonico procuratore illius capituli quia ille non admitteretur. c. insuper. de testi. **¶** Et de his habetis bonam glo. et no. de istis canonicis quando admittantur uel ne in. d. c. i. xiiij. q. i. et de hoc etiam aliquid tangam in quarta diuisione huius principalis partis. **¶** Secundus casus est quando accusatur matrimonium propter consanguinitatem. xxxv. q. vi. c. i. **¶** Sed hic dubitatur nunquid testis domesticus admittatur si ueritas aliter apparere non potest. Spe. in. s. i. x. item q. domesticus. dicit eum esse admittendum in casu. l. consensu. C. de repu. et. c. ueniens. de testibus. secus quando ueritas aliter non haberi potest. Itz tenet Jo. an. in. x. q. d. si olim. in. s. i. **¶** Ex mente guido. addens etiam ipse Jo. an. q. iudex non potest recipere testem domesticum ubi ueritas aliter apparere potest. Ego autem magis dubito de hoc dicto q. de aliquo dicto q. sit in materia testium. **¶** Nonne secundum hoc dictum poterit semper domesticus qui uult producere domesticum pro se dicunt. iudex non comperio alios testes nec alij sunt quibus ueritas de regi potest nisi per istum domesticum uel affinem q. probabiliter solet etiam euenire ut negocia aliqua non fuerint tractata nisi in presentia domesticoz uel affinium. **¶** Ideo pro declaratione huius dicti uideat imitare oia predicta principio. nunc usq. potestis concludere hoc modo. **¶** Aliqua sunt negocia que regulariter non solent eperiri siue tractari in presentia domesticoz siue propinquoꝝ et in quibus negocijs regulariter et ex natura ipsorum non admittuntur domestici. et tunc concludit q. si alij non sunt per testes tunc fiet probatio per domesticos siue affines tolle duo optima exempla. **¶** Primum in. l. consensu. C. de repu. Si eniz accusatur maritus ut q. uxor comisit adulterium tunc admittitur probatio p domesticos. **¶** Ratio quoniam talia adulteria siue coitus non fiunt in presentia vniuersitatis nec multoz uiroz immo clam et occulte. et hec est ratio quam proprie ponit Imperator in. d. l. consensu. **¶** Sed secundum est in. c. ueniens. de testi. ea enim que tractantur in collegio. c. uel vniuersitatis non solent tractari in presentia alioꝝ non de vniuersitate uel collegio. et ideo quia ex natura illius actus solum modo desiderantur persone que sunt in collegio uel capitulo ideo admittuntur illi de capitulo qui sunt domestici ad probandum gesta in capitulo. Si uero sunt alia negocia que solent tractari etiam ante extraneos licet ueritas aliter haberi non potest. propterea non concedere domesticos esse admittendos. et ideo subtilius locutus fuit Spe. q. Jo. an. dum dixit testes solummodo esse admittendos in casu. l. consensu. et. c. ueniens. non autem dixit ubi ueritas aliter haberi non possit preut dicit Jo.

Arde q. do admittuntur canonici ad testificandum

an. quod tamen dictum est in primo membro proxime do-
 mesticum posse admitti limitabiliter uerū ultra alios quā-
 do non esset uehemens presumptio contra domesticum
 et hoc modo intelligo. c. in lris. de testi. et hec est uera
 solutio quam dixi statim glo. tenere. xliij. q. ii. c. i. Exem-
 plar est in illo. c. maritus cobabitauit per septenium cum
 uxore. deinde dicit se cognouisse ante affinem huius ux-
 oris fac ad quod probandam uult inducere familiares
 suos. Nam illi familiares licet sint probate uite non ad-
 mittuntur quia uehemens presumptio est contra eos ex
 quo tanto tempore maritus cum uxore cobabitauerat.
 Crederem tamen illos testes posse admitti cum tormen-
 tis eo casu quo tormentis possit esse. ar. in. d. l. consensu
 C. de repu. Et ad illam limitationem. c. in lris. facit. ar.
 in. l. qui in provincia. §. i. ff. de ri. nup. Sed hic posset
 dubitari quid si domesticus testis sit domesticus utriusq.
 parti. Breuiter concludere fm eos omnes. q. si par est affi-
 nitas uel si par domesticitas tunc non admittitur. l. non
 solum. §. i. de rit. nup. Finaliter circa predicta cadit
 vna dubitatio et notabilis que respicit primam partem
 supra tactam de consanguinitate et etiam hanc secundā
 de castitate. Aliquis testis interrogatus an sit affinis
 uel domesticus. respondit q. non cum re uera esset affi-
 nis uel domesticus. nunquid dicemus eum teneri de fal-
 so ex quo negauit affinitatem uel domesticitatem. Ba. bu-
 sin. in. l. lucius. §. quero. ff. de his que no. infra. tenet q. si
 puniatur de falso quod dictum dicit Ang. ubi perpetuo
 esse menti tenendum non tamen dicit. Ange. probat. l.
 sed standum est auctoritati sue pro ipsi facit optimum. l.
 cum tibi. C. de iudi. quam non allat ubi est tex. sin. Et
 generaliter concludunt predicti doct. q. ubi cuiusq. testis
 dicit falsum super appendicijs nunq. puniatur de falso pu-
 niatur tamen de crimine stellionatus ex quo incurrit per-
 iurium. l. si. ff. de eq. stelli. quod ultimum crederem uerū
 q. testis iurasset neq. dicere sup. tota cā uel sup. de q. bus
 interrogabit. et interrogatus an esset domesticus uel affinis
 Si aut. iurasset neq. dicere super his de quibus esset inter-
 rogatus ut ultro dixisset se non affinem uel domesticum
 tunc ex casu non crederem eum esse periurum. ar. ex no.
 in. c. cum dilectus. de accu. licet aliquantulum uideatur cō-
 tra facere. Si autem negetur domesticus esse plene ut-
 debitis in sequenti diuisione. Consequenter est uiden-
 dum quoniam testes ratione criminis uel infamie repellā-
 tur. Et concludere vnam regulam q. omnis criminofus et
 in crimine perseverans siue in criminali siue in civili repel-
 litur a testimonio. Hec conclusio probatur in. c. testimo-
 nium. eo. ti. Idem erit si fuerit ob crimen famosum dam-
 natus. iij. q. iij. c. ob crimen. et. l. ob crimen. ff. eo. uel e-
 tiam si fuerit publico iudicio condemnatus. l. iij. §. lege
 in. l. ff. eo. propter ea. Spe. in. §. i. sunt opponitur. In-
 fert q. fur adulter manifestus raptor et generaliter existit
 in peccato mortali repellitur a testimonio. c. ex pte. c. sup.
 eo. ti. Hic tamen quando est in peccato mortali ibi ple-
 ne tradabo. Si autem sit emendatus de crimine tunc si
 infamia non sequitur eum admittitur in causa civili uel
 criminali civiliter intenta nisi i. peritio. de quo tamen ut
 debitis plene ibi. In criminali uero repellitur quanq. sit
 emendatus etiam si infamia non sequatur. Primo si fu-
 erat uel conuictus de crimine uel confessus uel nunc cō-
 municatur de crimine quando accipitur contra testē aut
 sit grauata eius op. ex eo q. aliquando fuerit repulsus in
 his enim omnibus et si penitentiam egerit in criminali tū
 repellitur et hec distinctio probatur in. c. testimonium.
 eo. ti. Secundo concludere q. infamia habet testem re-
 pellere in hoc tamen primo est faciendā vna differentia
 an sit infamis infamia iuris uel infamia facti. Circa p-

rum de infamia iuris dicit repelli indistincte a testimonio
 siue civili siue in criminali ut in. d. c. testimonium. et. c. li-
 cet ex qua Jam. et. l. iij. §. lege iulia. et per hanc conclusi-
 onem facio unam allegationem ad multos qui non po-
 ssunt esse testes. s. ad omnes nominatos in. l. i. ff. de his
 qui no. infra. Hic enim omnes repelluntur a testificando.
 quia omnes sunt infames infamia iuris quos omnes in-
 fames nominat Spe. in quodam repertorio per eum fa-
 ct. Hanc cōmunem limitationem esse ueram fm bar.
 in. l. i. C. de summa trini. ubi alij testes haberi non possunt
 tunc enim admittuntur infames sed cum vno grano sa-
 lis cum tormentis ut in auten. de testi. §. si uero.
 Alius casus est ubi admittitur infamis. s. in crimine
 deie maiestatis l. nullus. C. ad. l. iol. maie. et. l. famosi. ff.
 eo. Tertio fallit in hereticis fm glo. in. l. iij. §. lege iu-
 lia. ff. eo. et glo. etiam sentit in. c. testimonium. per. l. quo-
 niam. ff. de heret. Ly. tamen et Bar. in. d. l. i. de summa
 trini. tenet q. cum omnes heretici hodie sint infames in
 testimonium admitti non posse. Et q. sint infames pro-
 batur in auten. gazaros. C. de heret. et illae placet. C.
 de heret. non habet locum hodie. cum heretici sint infa-
 mes et hec uisa est tenere gl. Sed quod allegatur in. c.
 testimonium. per aliquos doct. in. c. si hereticus. ij. q. vii.
 quod non reperit. Idem tenent etiam nouissimi in. d. c.
 testimonium. et ita tenendum est. Fallit in uno casu
 nota. quando infamis produceretur in testem contra in-
 famem et idem esset de criminofus contra criminofus de
 excommunicato contra excommunicatum. hoc tenet gl. in
 l. iij. §. l. lege iulia. ar. l. quoniam. C. de heret. glo. tamē
 in. c. testimonium. tenet contrarium quia a persecutione
 iuris sui non repellitur quia licet sit criminofus. iij. q. v. c.
 omnibus. nisi sit excommunicatus uel talis cui fore esset in-
 terdictum. Douetur etiam alia ratione quoniam in iudi-
 cio contra testem non agitur sed potius agitur contra
 aduersarium non contra testem. c. cum dilectus. de ordi-
 cogni. et sic pari ratione fm illam gl. nec aduersarius po-
 terit obicere crimen propter hoc quia actio dirigitur cō-
 tra aduersarium non contra testem. c. cum dilectus. de
 ordi. cogni. et sic pari ratione secundum illam gl. Nec
 aduersarius poterit obicere crimen propter hoc quia ac-
 cusatio dirigitur contra aduersarium non contra testem.
 Propterea dicit glo. illa si seruus uult probare se con-
 tra illam cum aliqua muliere. hoc casu poterit probare.
 q. et legitimum personam standi in. dicio no. in
 c. i. et conu. seruo. et hoc casu dicit glo. seruus po-
 tere contra testes quia producuntur q. sunt ser-
 ui ut ipse sit seruus. facit. l. hos accusat. §. si seruus. ff.
 de accu. Spe. in. §. i. nunquid excommunicatus. tenet
 q. criminofus excommunicatus uel infamis non admittit
 contra infamem. et sic tenet glo. in. c. testimonium. Idē
 tenet Albertus de bobio mouetur hac subtili considera-
 tione quia si ego excipio contra te q. tu es excommunica-
 tus uel criminofus tamen non poteris contra me de ex-
 communicatione replicare. l. apud cellam. §. marcellus. ff.
 de excep. doli. et. c. dilecti. et. c. a nobis. de excep. Nec
 ob. fm Spe. l. quoniam. C. de heret. quia loquitur dicit
 Spe. in ca. suo hoc est q. sit speciale in illis hereticis
 ita credo uoluisse Bar. in. l. cum mulier. so. ma. al. Inn.
 in. c. intelleximus. de adulte. reprobantem glo. illaz in. l.
 iij. Douetur Bar. illa consideratione quare testimonium
 redatur principaliter iudici cui debet fides adhiberi. l.
 quinquaginta. ff. de proba. quod secus est fm Bar. in a-
 lijs adibus quia fuit inter ipsos criminofos et infames.
 quia unus alium propter crimen repellere non pot. et
 hoc modo loquitur. l. in arena. ubi bo. tex. C. de offi. te.
 et in. d. l. arena. Bal. sequitur Bar. et dicit Guil. tenet

Domestici

et

sed tamen non respondent ad. l. quoniam. sed uos potestis respondere quod tempore. l. quoniam seruus habitatus non erat prohibitus reddere testimonium ex quo tunc non erat infamis ut statim dixi. Hodie autem per aures gazaros sunt infames et repelluntur unde illa est correpta. Et per hoc possumus dicere quod si iudeus litigaret cum iudeo coram iudice nostro quod iudex non deberet adhibere fidem iudeo contra iudeum quoniam probatio que fit iudici debet esse omnino pura et sine macula infamie. Et per hoc potestis generaliter dicere quod iudici coram iudice christiano non possunt in testes produci. Ultra predicta addite alios casus quibus prohibiti testificari possunt testimonium dare. Primus est in simonia nam propter acerbitatem huius criminis admittitur testis alius inabilis ad testificandum super hoc crimine ut in c. licet heli. de simo. Secundus casus est in crimine heresis ubi alias. Et inabilis admittitur ad testificandum ut in c. Agetes. de here. Tertius casus est in crimine sacrilegii. xvi. q. iij. c. hi qui. et. l. si quis. C. de epi. et. cle. Adde tamen quod infamia facti iudus cum vno ualde digno plene probat glo. Bal. et Ang. in. l. si quis ex argentariis. §. quid eni §. de eden. Idem est in crimine fraudati quod committitur quando portator uidualium ad exercitium furatur ipsa uidualia. Idem est in causa dilapidationis ut si bona ecclesie fuerint dilapidata nam his casibus testis alius inabilis admittitur. facit. c. licet heli. de simo. et. alius. et. c. si quis prebiteroz. de re. eccle. non ali. Item in crimine perductionis. l. si. ff. ad. l. iul. maie. Item in crimine fraudati census quod committitur quando quis pecuniam depositam publicam subtrahit uel furatur hos omnes causas ponit Spe. in. ti. de accusa. §. i. circa si. quos sequit. Jo. an. Abbas et But. in. c. si. de testi. Subiungit tamen ibi Spe. vnum de quo predicta doct. non faciunt mentionem quod in casibus premissis capitalis inimicus non admittitur per. c. per tuas. et. de simo. iij. q. v. c. i. Ultra quia uidimus de infamia iuris superest uidere. nunquid infamis infamia facti repellatur a testimonio. De hoc habemus glo. contrarias de iure civili. Una est in. l. cassius. ff. de sena. que determinat. infamem Infamia facti esse repellendum contrarium tenet alia glo. in. l. i. c. sum. tri. Hec ultima approbatur comuniter et fm Albr. obseruatur. Bar. in. d. l. i. de sum. tri. conclusit quod infamia facti non repellit a testimonio in civili minus tamen est sibi credendum quam alteri bone fame et in hoc concordant fere omnes doct. Subiicit tamen Ly. in. d. l. i. quod tales infames infamia facti admittuntur ad testificandum cum tormentis. facit. §. si uero agnati. in au. testibus. quod dictum est intelligendum fm Bar. ibidem et alios doct. Albr. Butri. et Imo. in. c. testimonium. de infame infamia iuris. Is enim est admittendus in supplementum cum tormentis ut. §. dixi. posset tamen esse tanta uilitas persone infamis infamia facti ut non admitteretur ad testificandum nisi cum tormentis. ut per doct. in. d. l. i. et alios canonistas. in. d. c. testimonium. per. d. §. si uero ignoti. et hoc modo potest intelligi et saluari glo. in. l. cassius. Vel aliter potest saluari illa glo. fm Li. et Al. in. d. l. i. ut intelligamus eam habita relatione ad text. l. cassius. Sed ut infamis infamia facti repellatur a iudicio non autem a testificando. In criminali uero indistincte repellitur infamis infamia facti. But. tamen in. c. testimonium. refert quosdam doct. concludentes quod si infamia traxit immediate originem a crimine de quo constat tunc repellitur infamis. Si autem traxit originem a carceratione uel repulsioue ut quia hic testis aliter fuerat repulsus tunc si fuerit emendatus non repellitur in civili. ut d. c. testimonium. Secus in criminali et hoc modo fm

ipsu intelligenda sunt quod dicit in. d. l. i. Bal. i. d. l. i. de sum. tri. claudit quod infamia facti que ipsi facto naturaliter inest. ut si quis committat homicidium uel graue delictum habet concludere fidem ipsius testis non tamen profus repellit nisi sint cause graues. Si tamen deponat proxima ueritati adhibetur fidelis ipsi infami infamia facti licet non plena. In causis uero criminalibus uel multum grauibus non creditur infamibus infamia facti nisi habeant alia adimicula. et hoc modo potest intelligi. l. iij. §. lege iulia. ff. de. et. l. optima. C. de contraben. et. come. sti. Et breuiter ex omnibus predictis concludere quod infamis infamia facti repellitur in criminali. In civili admittitur sed fides diminuitur et quando quod subijcitur tormentis si maxima est uilitas persone. Bal. tamen subijcitur unum not. in. d. l. i. quod licet infames infamia iuris uel etiam facti non sint abiles in criminalibus pro sententia ferenda. erunt tamen abiles quantum ad instructionem et inquisitionem formanda et sic quantum ad iudicium pro tormentis. quod est bene not. Et hoc fuit dictum. Do. fm eum. facit. l. si. ff. de penis. quod dictum uidetur tenere et Bar. in. l. i. §. questionibus. ff. de questi. quod facit ad ea que notauit. §. contra illuz cremonem seu defensam. per. Azo. ut illi carcerati licet non faciant plenam fidem seu probationem tantum facerent iudicium ad torturam contra ipsum. Sed contra predicta opponit Spe. in. §. i. et. itez excipitur quod infamis infamia facti nullo modo admittatur nam dicere testimonium est quid dignitas generosa. ita dicit tex. xxij. q. v. c. preceptum. et idem quod sit dignitas no. gl. in. c. testimonium. eo. ti. ergo infamis infamia facti non poterit testificari quia ea que sunt dignitatis sunt omnino preclusa infamibus ut. l. i. C. de infamibus. li. xii. Sed Spe. non soluit hoc contrarium licet formet oppositum nec reperit doct. soluentem. Vos potestis dicere quoniam illud. c. precepta loquitur de dignitate largo modo sumpta prout de notat quandam fidem et ueritatem in testificante. non autem ut sit dignitas proprie et stricte sumpta de qua loquitur. l. i. C. de infamibus. Et dicitur generosa dignitas ut inquit ibi tex. propter fidem que debet ipsi testi adhiberi. Vel potestis aliter soluere quod ideo quia testimonium est dignitas testis non admittitur si est infamis infamia facti tanquam testis plenius et qui plene probat quoniam sibi detrahatur fides ut. §. conclusum est. Consequenter est uidendum nunquid existens in peccato mortali dicitur esse infamis. iij. q. v. c. constituimus. Idem uidetur sentiri Inno. in. c. testimonium. et idem Archi. in. c. quicumque. vi. q. i. Spe. in. §. i. et. itez accipitur. dicit eos esse appellandos qui sunt in peccato mortales quia tales sunt infames infamia canonica. c. hi qui. vi. q. i. Sed contra hoc opponit Spe. uidetur quod fm hanc sententiam nullus possit esse testis cum nullus sine crimine uiuit. c. nisi cum pridem. de renanti. Pro solutione huius contrarij se remittit ad. §. item crimen heresis. in. §. i. et illo. §. uidetur concludere non quod duplex est infamia. Una est infamia civilis et talis non tollitur per penitentiam. l. athletas. §. calaniator. ff. de his qui nota. infamiam infamis non consequitur famam nisi per restitutionem principis. l. i. §. de qua. ff. de posta. Alia est infamia canonica que contrahitur per peccatum mortale ut. d. c. hi qui. vi. q. i. et talis remittitur per penitentiam. et per hoc potest hanc solui dictum cum dicitur neminem esse admittendum quoniam respondetur quod poterit adduci in testem quem penitentem mortaliter peccasse. Pro hac sententia adducitur cum peccans mortaliter dicitur pati maximam capitis diminutionem ut no. fm. Archi. in. c. sequentiam. ii. q. vii. fuit dictum originaliter. lau. in. c. qualiter et quando. ij. de accu. ubi concludit quod existens in peccato mortali uel

90

*dicere testimonium est dignitas**utrum existens in peccato mortali dicatur infamis?**infamia facti repellat a testimonio*

infamia dicitur pati maximam capitis diminutionem. Nam primo admittit civitatem quia ex civitate dei constituitur de civitate diaboli mutat familiam quia de familia dei fit de familia diaboli. Item mutat statum quoniam efficitur servus peccati. ideo nimirum si existens in peccato mortali patitur maximam capitis diminutionem. pro hoc etiam facit quod non per Archiepiscopum in c. infames. vi. q. i. ubi dicitur quod crimen capitale large dicitur quodlibet peccatum mortale. quoniam sicut capitalia crimina prestringunt et deformant caput. ita etiam peccatum mortale deformat caput. i. mortem hominis. Alibi in d. l. i. ff. eo. reprobatur illam gloriam per rationem Spe. quia nullus in testem admittitur. Idem etiam videtur tenere B. et P. d. dicentes aliud esse crimen et aliud esse peccatum mortale. Amplius dicitur quod non sufficit quodlibet crimen ad repellendum testem immo est necesse quod sit tale crimen quod repellat a promotione. D. p. superior videtur verior et cetera rior maxime per duas rationes quas supra dixi. Et sic concludit existentem in peccato mortali non secuta penitentia esse repellendum vel saltem fidem non dandam in testimonium quia est capite minutus et incidit in crimen capitale et pro hac sententia fortiter facit d. c. infamis. et c. illi qui s. all. Alterius est videndum quid de periuro. et pro declaratione videndum est an periurus dicatur infamis glori. in l. lucius. s. ff. de his qui no. infam. Concludit primo si quis iurat de preterito vel de presenti non est infamis periurando. ratio quia ex quo iurans periurat est contenta religio iuramenti. Si autem iuratur de futuro deinde periuratur tunc est infamis quoniam iuramentum pendet ad obligandum tertio. l. si quis maior. C. de trans. tunc enim videtur contenta religio iuramenti et promissio ipsius periurantis. Sed si non ordinatur iuramentum ad obligandum tertio sed soli deo tunc non est infamis sed solum deum habet ultorem. l. ii. C. de fur. l. alienam. C. ad l. iul. maie. Idem videtur tenere glori. in c. quicumque. vi. q. i. quas glori. videtur approbare Bart. et Ang. in d. l. lucius. Subiungunt tamen quod ubi iuramentum non est ordinatum ad obligandum tertio. si tamen accusatur de periurio et sequetur sententia tunc per sententiam efficitur infamis si dolose periurat quia damnatus de periurio est damnatus de crimine stellionatus. l. si ff. de cri. stelli. qui efficitur infamis ex tali crimine. l. quid ergo. s. ff. de his qui no. infam. Et ex predictis Ang. not. in d. s. quero. Inficit quod testis qui dicit falsum et deponit falsum non est infamis eo ipso quod dixit falsum quia deponit de eo quod est vel fuit non autem de eo quod erit in futurum et iuramentum suum non ordinatur ad obligandum alicui sed solum ad probandum. l. iuris iurandi. C. de testi. Archiepiscopus in hac materia post Boffred. dicit quod si iuramentum est assertorium tunc non est infamis. Et sic videtur recedere in pristinam sententiam declaro. ego iuro quod ita est istud est assertorium. Et Butri. in d. c. testimonium. dicit periurum esse infamem infamia canonica. et bene dicit quia est ex peccato mortali. Unum addat valde pulchrum et not. quod etiam ubi iuramentum tendit ad obligandum tertium quia si illud iuramentum habet tempus limitandum de implendo promissionem. si tamen elapso termino promissionis promissor obtulerit implementum quod promissit non dicitur periurus nec infamis. et per hoc dico singulariter quod si promissit tibi centum ad pascha sub iuramento et non solvi in termino si tamen postea elapso termino solvam non ero periurus. ita fin. tenz glori. quam soleo allere in c. apud misericordes. xxxii. q. i. et pro glori. illa optime facit. l. si ff. de arbi. et fuit ratio quia non videtur habuisse animum periurandi qui postea solvit. Circa secundam an periurus repellat a testimo-

nio. Conclude autem venit contra licitum iuramentum siue sit permissorium siue assertorium testis omnino repellitur secus si veniret contra iuramentum illicitum. nam licet esset periurus attamen non esset repellendus a testificando. c. constitutus. el. ij. et in c. intimavit. e. ti. Propterea inquit Ang. in l. lucius. in si. s. all. quod licet periurus non sit infamis tamen non admittitur ad testimonium prout evenit quando iuravit de preterito ideo est quia quando permanet presumptio periurij non verisimile est quod iterum periuretur. et si fuerit redactus ad frugem melioris vite proboc confute habetis tex. in d. c. testimonium. Et habetis bo. tex. de iure civili in l. si cum vno. s. si ignominia. ff. de re. milita. Quancumque enim piurus sit emendatus attamen in testem amplius non admittitur. ut d. c. testimonium. et no. glo. in d. s. quero. Secus tamen est in alijs ut puta excommunicatus qui emendatus admittitur. ut. j. videbitis. Spe. in s. i. queritur. eo. ti. limitat breviter si modo papa non dispensasset. nam papa s. m. Spe. potest dispensare ut periurus vel alius in crimine mortali constitutus non repellatur a testimonio per id quod habetur in c. cum crederem. de iudi. et in c. per venerabilem. qui si sint le. et idem tenet ibidem Jo. an. referens filium tenisse quod semel est piurus nec erit testis nec accedet ad sacramentum nec in sua causa vel alterius viator existit quod est bene no. Et pro hoc dico quod iura. c. si. de iur. iuran. et l. admonendi. ff. de iureiur. que nolunt iuramentum deferri in supplementum probationum non vendicarent sibi locum ubi quis esset periurus quia in causa sua non existit iuratum. Et quod dictum est quod dispensatus papalis sequitur Vincen. et Butri. in c. testimonium. licet nunc allegent Spe. Archiepiscopus in c. quicumque. vi. q. i. dicit quod ubi dictum est periurum esse repellendum quoniam venit contra licitum iuramentum. esset intelligendum etiam si veniat contra iuramentum quod sit dubium an sit licitum vel ne. nam ille periurus repellitur a testimonio etiam si dubium sit de iuramento perinde ac si iuramentum fuisset licitum. c. venerabilem. s. penul. de elec. Sed contra predicta opponit Archiepiscopus immo videtur quod quilibet periurus etiam veniens contra illicitum iuramentum non potest testificari quoniam quilibet temerarie periurans peccat mortaliter. xxii. q. ii. c. si christus. de iureiur. et ideo inquit Archiepiscopus videretur dicendum indistincte quod omnis periurus repellatur a testimonio nec ob. fm. eum. c. constitutus. quoniam responderetur quod ille periurus solum poterit testificari contra illum qui ipsum ad sic iurandum inducit non autem contra alios. ratio est fm. Archiepiscopus quia videtur adductum modum eius qui sic eum ad iurandum compulset et hanc rationem dicit tenere Inno. Subdit tamen ipse docto. communiter tenere quod veniens contra illicitum iuramentum non repellatur de testimonio quod est intelligendum fm. eum ex quo penituit. et hoc tenet Boffred. in d. c. testimonium. Et ideo concludatis conclusionem generalem quod omnis periurus non secuta penitentia repellitur a testimonio. Alia conclusio secuta penitentia omnis periurus qui venit contra iuramentum licitum repellitur. Si contra illicitum et penituerit quia tunc bene admittitur ut s. conclusum est. Juxta predicta dubitatur nunquid infamia testis poterit probari post mortem ipsius testis. Spe. in s. item excipitur. in si. et se. de terminat posse probari infamiam testis ipso etiam defuncto quod verum est intelligendum fm. Jo. an. ibidem quando probatur testem fuisse infamem tempore depositionis. Nam licet post dictam depositionem effectus fuisset infamif propterea non tamen esset repellendus vel fides diminuida. Consequenter videndum est an excommunicatus repellatur in hoc videtur concludendum quod sic ut no. Spe.

existens in peccato mortali non facta penitentia non admittitur in teste. et saltem ei fides non datur.

an periurus utrum dicatur infamis?

lz. veniens
iuramentum
citum sit piurus
no. in. repellit
a testimonio
si ja. penituit
ut. j. in fin.
ius collu.

excommunicatus
datus admittitur
in teste

veniens contra
illicitum iuramentum
non repellitur
a testimonio
si ja. penituit

utrum defunctus
testis probetur
infamia?

an periurus repellatur a testimonio?

an excommunicatus
repellatur

in. d. it. m. q. est. excommunicatus. et est casus in. c. veniens
 el. ij. eo. ti. iij. q. v. c. conspirationes. et. c. se. c. excommuni-
 catus. s. credens. de here. ¶ Sed maius erat dubium.
 nunquid excommunicatus absolutus possit testimonium p-
 hibere. Spe. in loco de quo. s. remittit se ad no. p. In.
 in. c. testimonium. glo. iij. q. iij. c. si. refert duas opi.
 Primo q. si sit excommunicatus pro crimine tunc repellitur.
 Si vero pro contumacia quia non paruerit uel non
 uenerit ad iudicium tunc non repellitur a testificando.
 Alia fuit opi. q. aut crimen pro quo fuit excommunicatus
 infamat aut non infamat. primo casu repellitur. secundo
 non. Et hec opi. tanq. ultima uidetur ipsius Jo. an. In.
 i. d. c. multu. late et subtili examinat hunc articulu. finali-
 ter concludit q. non sufficit ad repellendam quenq. ex-
 communicatum a testimonio qui nunc sit absolutus proba-
 re q. fuerit excommunicatus probare expressa causa crimi-
 nis nisi tale crimen fuerit expressam in ipsa sententia q. ip-
 so facto infamaret cum acta penitentia de alijs criminib.
 infamia canonica non cessat nec ob. predictis. sed Inno.
 l. iij. s. ignominie. ff. de his qui no. infra. quoniam remo-
 uere ab exercitu uel ab ordine est proxima causa et pena
 delicti. Sed excommunicatio non est proxima causa et pe-
 na delicti immo est aliud medium. s. contumacia et nun-
 q. pro crimine quantumq. graui. imponitur pena exco-
 municationis tanq. pena. ix. q. iij. c. certuz. nec hac ratio-
 ne inquit Inno. est dicendum q. si ipso facto incidit in ex-
 communicationem ut quia iniicit manum in clericu. quia
 perpetuo sit repellendus. Sic proxima peccata ipsi. deli-
 cto quia licet pena non est inferenda ab homine sed a iu-
 re. unde non amplius repellitur propter excommunicatio-
 nem q. propter crimen. s. durante in excommunicatione uel
 quousq. penitentiam egerit. Archi. in. c. decernimus. de
 senten. ex. li. vi. uidetur intelligere Inno. aliter q. uere di-
 cat licet ut inquit Imola sit bonus intellectus cum intel-
 ligendo hoc modo ualet ut si lata sententia excommuni-
 cationis propter crimen commissum. uel quando est excommu-
 nicatus propter delictum quod est notorium per euiden-
 tiam facti. uel quando est excommunicatus ipso iure ut quia
 manum iniecerit in clericum tunc eo casu sit repellendus
 excommunicatus. Sed ut dixi Archi. non bene intellexit
 Inno. Nam Inno. uult ut formaliter statim retuli q. li-
 cet quis ipso facto incurrat excommunicationem attamen
 non repellatur a testimonio si sit absolutus quare proba-
 ultra ipsam tali ratione. nam lz. q. aliquando incurrat ex-
 communicationem ipso iure non tamen per hoc efficitur in-
 famia infamia iuris civilis sed solum infamia iuris cano-
 nici nisi esset excommunicatus propter delictum quod infamaret.
 ¶ Secundo casu ad hoc uiderem esse tenendum
 fm aliquos q. eo absolute posset testificari quia iudex r-
 gulariter non excommunicat propter delictum. sed solum
 propter contumaciam in non uenire do uel in non com-
 parendo. et licet mandetur alicui sub pena excommunicati-
 onis ut compareat in iudicio pro tali crimine. de quo est
 accusatus. non tamen constat q. commiserit tale delictum.
 fm Inno. fateatur tamen ipse q. ubi apparet delictum esse
 commissum ut quia lata sit excommunicatio a iure. uel abso-
 lutio sit impetrata tunc quia constat delictum esse commis-
 sum sed ex tali delicto sequetur infamia repellitur in ci-
 uili et in criminali. ut. d. c. testimonium. ¶ But. in. d. c.
 testimonium. uidetur concludere q. sententia excommuni-
 cationis fertur sepe sine manifesta et soleni probatione ex
 eo q. citatus non comparet in iudicio. potuit tamen esse
 legitimo impedimento detentus. et idem sentit Inno.
 quo casu iusta esset sententia excommunicationis. licet fue-
 rit iusto impedimento detentus. Et ideo dicit ipse but.
 graue esse q. sententia excommunicationis haberet infer-

re perpetuam infamiam quoniam non probat necessariam
 culpam licet presumptam. ¶ In hoc ar. mihi uidet. cla-
 rius esse distinguendum. Primo concludere hanc conclu-
 sionem q. sola sententia excommunicationis no. habet ope-
 rari perpetuam infamiam ut subsequuta absolutione non
 possit admitti in testem. ¶ Fallit autem hoc dictuz. quo-
 niam sententia excommunicationis est lata propter crimen de
 quo constat. et hoc uidetur sensisse Inno. tunc enim si il-
 lud crimen irrogat infamiam licet subsequata sit absolutio
 attamen talis excommunicatus et absolutus non admittetur
 in testem. propterea dico q. si aliquis sit excommunicatus quia
 furtum commisit et deinde impetret absolutionem. tunc li-
 cet iste sit absolutus non admittetur in teste in civili nec
 in criminali quoniam ex quo confessus est furtum statim
 efficitur infamis. ut. l. i. ff. de his qui no. infra. ideo tunc r-
 pellitur non propter excommunicationem sed propter infamiam
 quam consecutus est propter confessionem eius. ¶ Fal-
 lit secundo supradictum quando quis accusatus esset de
 crimine et esset excommunicatus quia in iudicio non comparuit
 nam tunc per accusationem criminis redditur inhabilis ad
 testificandum. ut. c. si. de testi. et ideo licet postea absol-
 uetur non tamen admittitur in testem quia sola accusatio
 criminis facit eum suspectum de crimine ut statim dicam
 Alias autem ubi quis non sit accusatus de crimine uel
 non constat ex confessione uel probatione eum commisisse
 delictum excommunicatus absolutus semper admittitur quia ex-
 communicatio non presupponit delictum esse commissum ex quo
 fertur propter contumaciam solum. ar. in. l. qui r-
 pudiant. s. i. ff. de inoffi. testa. ¶ Item adde q. si iudex procedit
 per inquisitionem de crimine contra aliquem et eum ex-
 coicauit quoniam in iudicio non comparet. hoc casu si e-
 sset absolutus admitteretur in teste. Aliud enim est qua-
 do quis est accusatus de crimine quantumq. contra eum p-
 ceditur per inquisitionem quia primo casu redditur sus-
 pectus de crimine et repellitur a testimonio ea ratione quia
 accusans aliquem inscribit se pene talionis. ut. l. si. c. de
 accu. ideo insurgit uehemens presumptio contra ipsum
 accusatum. secus ubi contra eum proceditur per inquisi-
 tionem quia tunc cessat uersimilitudo pene talionis. et h-
 omnia intelligatis procedere predicta nisi ille qui imper-
 trat absolutionem ab excoicatione fateatur delictum com-
 misse tunc repellitur in causa civili et criminali si illud deli-
 ctum infamat non propter infamiam excoicationis sed
 propter solam confessionem factam de crimine. et ita de-
 betis declarare hanc materiam. ¶ Sed pro declaratio-
 ne huius. q. et predicto. quero. an sit necesse q. quis sit
 condemnatus de crimine ad hoc ut repellatur a testimo-
 nio. glo. in. c. super eo. cle. i. eo. ti. uidetur constituere qua-
 dam differentiam inter iura civilia et cano. dicens q. se-
 cundum leges repellitur tantum danatus de crimine. sed
 fm canones repellitur siue sit iam danatus siue ei prebari
 possit et probet quod dictum glo. est intelligendum fm
 But. et Imol. ubi quando sit danatus ex tali crimine ex
 quo sequitur infamia ut in furto. l. non potest. ff. de sur. s-
 nam ante sententiam non repellitur fur. quia non est infa-
 mis fm leges. secus si est delictum q. ante sententiam iu-
 dicis infamaret. nam tunc fm leges repellitur ut quia
 pugnalet cum bestiis. et sic leges non repellunt tantum
 testes ratione criminis q. ratione infamie. Secus fm
 canones. Subiiciunt dicti doct. leges esse seruandas in
 foro nostro. et canones in foro ecclesie. et addunt in. d. c.
 super eo. quia ad hoc ut crimen repellat a testificando
 requiritur q. sit tale quod repellat a promotione. et hoc
 fuit dictum Alioni et Vincen. in. d. c. super eo. ubi uelut
 q. sit enorme uel graue delictum. ut no. in. c. ex tenore. s.
 tempo. ordi. et tunc tale crimen repellit testem etiam si

Item opponitur fm Spe. qd pro eo fuit inductus ad
testificandum. hoc ultimum limitat Hosti. et But. in. c.
ij. eo. ti. procedere quando esset corruptela. nam fm ip-
sos possit pro eo testi. crimen falsi testimonij dicitur a teste
corrupto. l. nullus. C. eo. et. c. licet. de proba. Inno. tamē
et glo. in. d. c. licet. tenent qd sufficit allegare corruptelaz
tantum licet non falsitatem. et hoc verum fm Inno si al-
leget corruptela ante sententiam. post sententiam latam non
sufficit allegari corruptelam nisi alleget. etiam falsitas cū
corruptela. pro qua sententia facit. d. c. licet. **A**ttamē
Imola tenet opi. Inno. quoniam nō sequitur qd licet te-
stis sic corruptus sit periusus quia iurat dicere testimoniū
remotis odio timore amore et precio. de quo per glo. in.
c. fraternitatis. eo. ti. quoniam per hoc adhuc non proba-
tur ipsam dixisse falsum. Vbi tamen magis placet sentē-
tia Bar. ut post sententiam sola corruptela possit allega-
ri quoniam ubi per corruptitum testem indubio interpre-
tari debemus testem dixisse falsum. Primo propter odi-
um partis corruptentis. ar. in. l. locum. §. et condēnatio
ff. de tabu. exbi. **S**ecundo quia non est verisimile ut
corruptisset ut uezz diceret. imo est presumptio qd ex qd
corruptit cum qd uelit inducere ad testificandum falsum.
Tertio quia iste testis qui semel est periusus ex quo
recepit falsum presumitur etiam periusus in testimonio.
dūdo qd semel malus in eodē genere mali presumitur eti-
am malus. ar. ex his que uidistis notari ex materia. c. te-
stimonium. propterea magis placet sententia Bar. quo-
niam hec corruptela presumptiue sumit falsitatem conclu-
dit et presumptiones iuris sunt liquidissime probationes
ut no. gl. in. l. si tutor potius. C. de pi. tu. **D**ixit tñ
Inno. in. c. sicut nobis. de testibus qd in uno casu post se-
tentiam potest allegari corruptela tantum. s. quando sen-
tentia non transiit in rem iudicatā ut quia est causa ma-
rimonialis. et hoc modo intelligitur. d. c. sicut nobis. ul-
alias erat interposita appellatio fm Jo. an. et Butri. in.
d. c. sicut nobis. **A**lterius dubitatur nunquid denun-
ciatio criminis possit esse testis in causa quam denunciatur.
Breuiter dic qd de mente glo. et aliorū est in. c. in omni.
e. ti. prout tamen denunciatus ad corruptionem peccat
denunciator potest esse testis. Secus in alijs iudicialibz
que presencialiter non aguntur. ut. d. c. in omni. et hec
predicta declarant personas que prohibentur ratione cri-
mis uel infamie. **S**ed pro declaratione predictarum
queritur quid si talis testis dixit se infamem uel crimino-
sum ut exiret testimonium an credatur sibi. Inno. in. c. in
quisitionis. de accu. dicit credendum esse simplici. asserti-
oni quia crudelis est qui negligit famam suam. xii. q. i. c.
nolo. Spe. in. §. i. §. quid si testis dicit. concludit qd sibi
deferatur iuramentum ut per iuramentum uel per tortu-
ram ueritas habeatur. ar. v. q. v. c. illi qui. **S**ed quid
erit si testis est criminolus tempore depositionis nisi cri-
minolus fm tempus iuramenti an appellatur. **A**rchi.
concludit qd si eius crimen non est notorium dictum eius
recipietur et seruabitur in tempus depositionis testium. si
uero sit notorium esse criminolus tempore quo deponit
non admittitur eius dictum propter infamiam superueniē-
tem. viij. q. iij. c. talia. fatuus enim esset iudicio qui illum
reciperet fm Archi. iij. q. v. c. constitutus. **Q**uid de sa-
za. ut refert Jo. an. in. §. opponit. §. quid si testis. concla-
dit testem non esse recipiendum et eius dictum non uale-
re quoniam debet esse abilis utroqz tempore. et hoc ui-
detur tenere Jo. an. in regula peccator. de reg. iur. li. vi.
Pau. in. c. testimonium. dicit qd hec opi. procedit quā-
do testis recipitur a iudice. secus si recipitur ab executorē
dato eum examinandū testes. postea tempore disputatō-
nis fides repellitur. nec ob. si dicatur qd pars non oppo-

suit testi quoniam potuit ignorare eum esse criminolus.
pretereā in delatione iuramenti nō requiritur pars ut op-
ponat sed ut uideat iurare. c. in nomine domini. eo. ti.
z hoc uidetur tenere Butri. in. c. testimonium. **S**ed
concluditur qd si pars sciat eum criminolus uel tempore
iuramenti uel tempore depositionis et tamē opposuerit.
Amplius non poterit opponere per ea que no. per Ly.
in auten. si dicatur. et. §. dicam. **S**ed contra predictā
determinationē doc. foriter facit de. i. de offi. deleg. ubi
dicit glo. qd in testibus potissime attendimus iuramentū
non autem tempus depositionis. propterea dicit illa glo.
no. qd si testis iurauit in die non ferata poterit deponere
die ferata quia attendimus iuramentum et non tempus
depositionis. pro hoc etiam facit quod no. per Bar. et
Ang. in. l. damni infecti. §. sabinus. ff. de dam. infe. ubi si
statuitur terminus octo dierū licet non deposuerit quia
iuramentum attenditur in testibus et non depositio. ergo
idem est dicendum qd si testis erat abilis et non crimino-
sus tempore iuramenti sufficiat licet fuerit inabilis tempo-
re depositionis. **P**ro concordia tamen hāz opi. cre-
derem sic posse distingu. **A**nt querimus de his que con-
cernunt solēnitatem testium producendorū et in his con-
siderare debemus tempus iuramenti tantum et non de-
positionis. et ita intelligatur glo. in. d. de. i. et Bar. et
Ang. **A**nt loquimur in his que concernunt fidem ipsi
testis et tunc non modo consideratur tempus iuramenti
sed etiam tempus depositionis quoniam fides maxime
uerfatur in depositione. **A**lterius uidendum est quid
habeat perseverantiam probare uel emendationē crimis.
dic qd in criminali negans perseverantiam debet probari
per copulam semel malus. Idem est in civili si crimen no-
torium sit. Si autem sit occultum habet probare dicens
perseuerantiam ut fiat impatio in meliorem partem. z ne
presumatur inemor salutis eterne prout distinxit Jo. ij.
q. viij. c. ipsi apli. Idem tenet Spe. §. i. §. item opponit.
Imola tamen in. d. c. testimonium. dicit non esse distin-
guendum an crimen sit notorium uel occultum quod cre-
do uerius. **S**ed qualiter dicemus probari emendatō-
nem criminis. glo. in. c. testimonij. debet probari per sa-
cerdotem confessionis. ij. q. i. c. si peccauerit. l. di. c. in ca-
pite. et ibidem per Archi. et Inno. in. d. c. testimonium.
dicit qd confessione potest probari. z pene municio per sa-
cerdotem Satisfactio autem exterior probatur per sa-
milares et alios qui uiderunt et sufficit occulta. si fuerit
delictum occultum. Si uero est manifestum penitentia
bet esse manifesta licet non sit solēnis ut. d. c. si peccauerit.
Et subicit Inno. qd aliquibus uidetur qd simplici uer-
bo sacerdotis sine iuramento credatur quod facit. secun-
dum Hosti. quia in illo actu uices dei gerit. e. si faceret. de
offi. ordi. ideo ab eo sicut nec a deo exigere iuramen-
tum. Aliqui tamen tenent contrarium quia hic non de-
ponit in foro penitentiali sed in foro contentioso. **P**ri-
mum tamen equius est fm Hosti. **S**ed hoc secundum
est uerius et primum tenet Archi. in. d. c. in capite. **E**t
dicit Jo. an. hanc vnam esse de calibus in quibus admit-
titur testimonium vnius et hoc propter necessitatē quia
sit in secreto. **A**lium casum habetis ubi creditur uni te-
sti in. l. theopompus. ff. de dote. prele. **A**lterius da-
bitatur nunquid si opponitur exceptio criminis testes de-
beant dari capta ipsi testi ad probandum crimen. glo. in.
d. c. testimonium. tacite sentit qd non quia agitur directe
contra partem producentem non contra testem. et hoc
idem tenet Jo. an. Butri. et Imola. nisi testis offeret se
ad defensionem suam quod no. per Inno. in. c. peruenit
de fidei ius. **A**lterius adde qd Bar. in. l. i. ff. de testa-
tinet infamem nō repelli a testimonio si habeatur p ipso

infame per d. l. illam tamen opi. Bar. reprobatur. Bal. ibi. Sed de hoc dicam. j. in tractatu de his que opponuntur contra dictum testis ubi plene.

Expedita tertia parte prime principalis superest uide re quando testis repellitur uel sibi non creditur ratione affectionis uel comodi ad causam. Primo repellitur testis qui habet consimilem causam uel crimine. c. personas eo. ti. iij. q. iij. liberi testes. et l. quoniam. C. eo. facit optimum. c. causas. de iudi. Et hoc uidetur tenere Spec. in. s. i. x. item q. habet. bo. in. d. c. personas. tenet oppositum quoniam sequeretur fm eum q. vnus emptor non possit esse testis in causa alterius emptoris quod uideret nisi esset ualde suspectus. nec ob. fm eum. c. personas. ga loquitur in socio et particeps criminis fm. l. quonia. Jo. an. concludit ut relinquatur arbitrio iudicis qui habet considerare an de socio etia in qua producitur in testem habeat quicq. inferre ad illam. et tunc repellatur alias n. But. in. d. c. personas. sequitur opi. Hosti. illa ratione. quia testis non habet testificare super iure sed super facto. l. testium. C. de testi. et sic non concluditur in causa alia. se. cus in iudice quia habet decidere de iure qui propter consimilem causam repellitur etiam in civili. c. causam de iudi. Imola uidetur defendere dictum Jo. an. declarans casum ubi testis potest comodum percipere ex similitudine etiam. Nam si dubitaretur an esset standum dicto p. senede in causa emptoris et ad hoc adduceretur consuetudo. hoc casu posset uersari comodum vnus emptoris qui deponeret esse standum dicto pro senede. Sed generaliter pot. testis concludere q. si uersatur comodum uel intere. testis habentis consimilem causam ille non erit idoneus. et hoc est quod uoluit Jo. an. **Secundo** uidendum est de aduocato. Conclude aduocatum non esse admittendum. l. si. ff. eo. ubi. casus. c. romana. eo. ti. in. vi. siue fuerit aduocatus in causa principali siue in causa appellati. in nulla enim causa poterit testificare. ut d. c. romana. quod uerum intelligit Spe. s. i. x. item q. est aduocatus. quando aduocatus prius non deposuisset dictum q. esset electus aduocatus. Nam primo deposuisset dictum suum tunc poterit esse aduocatus etiam iudex et hoc dicit fuisse ex mente Ho. quod dictum Spe. reprobatur Imola in. c. cum a nobis. quoniam uidetur suspensa. ne uelit ueri. dictum suum seu testimonium suum. nam si aliter pronneciaret contra illud uel aduocaret posset quodammodo notari de infamia et de perurio per id quod habetur in. c. testimonium. et in. c. cum dilectus. de ordi. cog. Hoc dictum Imole crederem esse uerum in iudice. sed non in aduocato. s. ut iudex repelleret a iudicando. sed dictum suum prius ualere per rationem suam. Sed in aduocato cessat illa ratio quia aduocatus poterit prestare patrocinium pro defendendo dictum depositus per eum. Conclude ergo q. non uiciat dictum testis licet postea eligatur iudex uel aduocatus. Sed quando eligitur iudex tunc potest repelli. et hoc modo intelligitur dictum Imole. **Predicta** de aduocato locuz habet postq. aduocatus cepit patrocinari. secus si nondum cepit. licet de salario conuenerat et paratus fuerit prestare patrocinium ut tenet glo. in. d. l. si. eo. ti. Spe. in. s. i. x. item q. dicitur. et idem tenet Jo. an. super. x. item q. fuit aduocatus. qui reprobatur Huil. de suza. concludens q. etia si conuentum sit de salario tamen admittitur quia lex simpliciter non repellit aduocatum sed eum qui prestiterit patrocinium. ut d. l. si. Fortiter facit pro sententia predicta dum dicit ibi qui patrocinium prestiterit. **Attamen** uidetur fortiter facere contra hanc sententiam quoniam ex quo conuentum est ut prestet patrocinium eam dicit applicasse animam suam ad causam et affectionem esse.

licet nodu prestiterit patrocinium. propterea consideratur etiam affectio futura propter quam posset repelli aduocatus. **Si** uero suscepit officium aduocationis et prestiterit patrocinium tunc in eadem causa nec in causa appellati. poterit testificare ut s. dictum est. facit. l. nemo. C. de affes. nisi produceretur aduocatus de uoluntate utriusq. partis ar. ex his que no. in. c. i. eo. ti. in. vi. immo posset cogi aduocatus a parte contra quam in testem producit fm Spe. in. s. i. x. quid si aduocatus. et no. in. d. l. si. et sic contra eum pro quo fuit aduocatus posset produci. **In** alia autem instantia aduocatus posset produci quia ad illam non habet affectionem. **Addit** tamen vnium Butri. in. d. s. cam a nobis. q. deficientibus alijs probationibus admitteretur aduocatus in subsidium ut si dicatur acta in presentia ipsius aduocari et ipsa paritum. ex quo ueritas aliter apparere non potest. ar. in l. consensu. C. de repu. Et hoc uidetur sequi Jo. and. in addi. super. d. uerbo. q. fuit. **Imola** tamen uidetur reprobare hoc ultimum quia uidetur imputandum partibus quia non fecerant redigi in scripturam publicam per notarium aduocatus uel questio alios testes non habent. posset tamen fm Imolaz qui ad informationem et prescriptionem recipi aduocatus. ar. eorum que habentur in. c. de consilijs. xix. di. Hoc dictum Imole uidetur mihi uerum. no. tamen respondit ad l. consensu. **Sed** nos respondeat prout dixi in parte domesticitatis quia l. consensu. loquitur de his actibus qui non solent nisi occulte ferri et inter eos de domo. Item nihil facit ad dictum Butri. et Jo. an. licet in iudicando non possemus ab eis recedere. **Sed** quid dicemus si aduocatus receperit pecuniam ab altera partium ut alteram non foueat dicitur q. no. potest esse testis. ar. i. q. i. eo. ar. tamen quia contra edictum testibus est permissorium. ut in. l. i. ff. eo. ita dicit Spe. in. s. i. x. item q. si receperit. quod dictum Spe. non credo uerum immo credo uerorem primam opi. propter receptorem pecunie quia iam contractus habet executionem p. parte non uideretur repellendus esse. et etiam quia negare non possumus quo minus is aduocatus qui iam pecuniam receperit habeat affectionem ad causam ipsaz. **Notandum** est ultra predicta fm Spe. in. s. i. x. quid si aduocatus. prosequi sit suspectus testis in aliquo contractu uel in isto ex quo non creditur et in causa ipse patrocinatur nec poterit amplius in testem produci. Subiicit tamen ipse Spe. q. per tale instrumentum probatur contractus licet aduocatus non possit deponere. **Addit** vnium a liud dictum ibidez de aduocato q. aduocato preiudicat iudicatio. in hoc non posset dicere causam iniustaz in q. aduocabat. facit quod no. in. c. de lris. de transact. An uero preiudicet in iure ipsius aduocati ut ibidez p. Spe. et in. l. fideiussor. ff. de pigno. et in. l. gayus. de pign. ad. **Uiso** de aduocato uidendum est de procuratore an possit esse testis in causa in qua fuit uel est procurator. glo. in. l. si. ff. eo. tenet q. sic. quia procurator non iurat de calupnia. autem. principales. C. de iura. ca. et sic non censetur in causa propria. **Contrariam** no. glo. in. l. deferre. s. idem decreuerunt. ff. de iur. fisci. Spec. in. s. i. x. item q. fuit in eadem causa. concludit finaliter procuratorem non esse repellendum. **Hec** ob. de fi. instru. u. si uero moriatur. quia ibi loquitur de mediatore contractus. s. de p. seneta. nos uero loquimur de ipso procuratore. **Quidam** ut refert ipse Spe. dixerunt ipsam procuratorem no. admitti durante officio procuratoris. sed finito officio bene admittitur. c. insuper. eo. ti. de hoc non remittit se Spe. ad no. per Inno. in. d. c. insuper. ubi immo uidetur concludere q. procurator durante officio procuratoris. et eo exercente non possit esse testis. et sic si sit instru. us

*2m teste dicitur per
prohondy i no asu
trouys ad ruz*

2m de aduocato

*Si aduocatus
recepit
pecuniam
ab altera
parte*

id est